

**НАЦИОНАЛНО БЮРО ЗА КОНТРОЛ НА
СПЕЦИАЛНИТЕ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА**

1000 София, площад „Света Неделя“ № 6, тел. (02) 904 66 40, факс: (02) 904 66 50; e-mail: info@nbksrs.bg

Национално бюро за контрол на СРС

Рег. № ИК-231 Екз. № 1
дата 23.05.2019 г.

**ДОКЛАД
НА
НАЦИОНАЛНОТО БЮРО ЗА КОНТРОЛ НА
СПЕЦИАЛНИТЕ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА
ЗА ИЗВЪРШЕНАТА ДЕЙНОСТ
ПРЕЗ 2018 г.**

2019 г.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Използвани съкращения	3
I. Цел и обхват на доклада на НБКСРС	4
II. Състав, финансово осигуряване, организация и направления на дейност на НБКСРС	5
III. Органи по чл. 13 ЗСРС	6
1. Искания.....	6
2. Материално-правни основания за използване на СРС.....	11
IV. Органи по чл. 15 ЗСРС	12
1. Разрешения.....	13
2. Откази.....	15
V. Органи по чл. 20 ЗСРС	16
1. Оперативни способи.....	16
2. Отказ от прилагане на СРС по чл. 22, ал. 3 от ЗСРС.....	17
VI. Резултати от прилагането на СРС	17
1. Веществени доказателствени средства (ВДС).....	17
2. Унищожаване на информацията, непослужила за изготвяне на ВДС.....	19
VII. Защита на правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразно прилагане на СРС	19
1. Сигнали за незаконосъобразно прилагане на СРС.....	19
2. Съдебни дела по ЗОДОВ, заведени от граждани по преписки на НБКСРС.....	20
VIII. Изводи и предложения	21
IX. Основни стратегически цели на Националното бюро за периода 2019 – 2024 г.	23

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АП	Апелативна прокуратура
АС	Апелативен съд
АСпНС	Апелативен специализиран наказателен съд
АСпП	Апелативна специализирана прокуратура
ВДС	Веществени доказателствени средства
ВКП	Върховна касационна прокуратура
ВКС	Върховен касационен съд
ВоАП	Военно-апелативна прокуратура
ВоАС	Военно-апелативен съд
ВоОП	Военно-окръжна прокуратура
ВоС	Военен съд
ВСС	Висш съдебен съвет
ГДБОП	Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“
ГДГП	Главна дирекция „Гранична полиция“
ГДНП	Главна дирекция „Национална полиция“
Гр.д.	Гражданско дело
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“
ДАР	Държавна агенция „Разузнаване“
ДАТО	Държавна агенция „Технически операции“
ДВС	Дирекция „Вътрешна сигурност“
ДКСИ	Държавна комисия по сигурността на информацията
ЕСПЧ	Европейски съд по правата на човека
ЗДОИ	Закон за достъп до обществена информация
ЗОДОВ	Закон за отговорността на държавата и общините за вреди
ЗСРС	Закон за специалните разузнавателни средства
ККССПИСРСДДЗЭС	Комисия за контрол на службите за сигурност, прилагането и използването на специалните разузнавателни средства и достъпа до данните по закона за електронните съобщения
КПКОНПИ	Комисия за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество
МВР	Министерство на вътрешните работи
МО	Министър на отбраната
МП	Министър на правосъдието
НБКСРС, Бюрото, Националното бюро	Национално бюро за контрол на специалните разузнавателни средства
НИП	Национален институт на правосъдието
НК	Наказателен кодекс
НПК	Наказателно-процесуален кодекс
НС	Народно събрание
ОДМВР	Областна дирекция на Министерството на вътрешните работи
ОП	Окръжна прокуратура
ОПГ	Организирана престъпна група
ОС	Окръжен съд
ППЗЗКИ	Правилник за прилагане на Закона за защита на класифицираната информация
ПРБ	Прокуратура на Република България
РП	Районна прокуратура
РС	Районен съд
СВИ	Служба „Военна информация“
СВП	Служба „Военна полиция“
СГП	Софийска градска прокуратура
СГС	Софийски градски съд
СДВР	Столична дирекция на вътрешните работи
СпНС	Специализиран наказателен съд
СпП	Специализирана прокуратура
СРС	Специални разузнавателни средства
СЮБ	Съюз на юристите в България
ЧНД	Частно наказателно дело

I. Цел и обхват на доклада на НБКСРС

Международните и европейските стандарти, както и решенията на Европейският съд по правата на човека изискват и насърчават прозрачност по отношение на процедурите при прилагане на СРС с цел регулиране на предпазни механизми срещу произволни действия на държавните структури.

За обезпечаване на дейността си по осъществяване на наблюдение на процедурите по разрешаване, прилагане и използване на специалните разузнавателни средства, съхраняването и унищожаването на информацията, получена чрез специални разузнавателни средства, както и за защита на правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразното използване на специални разузнавателни средства, НБКСРС изготвя годишен доклад, който е обществено достояние и съдържа подробни прегледи на системите за контрол (разрешения за мерки за наблюдения, текущи контролни мерки, разглеждане на жалби).

Публикуването на годишните доклади повишава прозрачността чрез редовно информиране на Парламента и обществото относно работата на Националното бюро за осъществяване на контрол и предоставят статистически данни относно броя на лицата, които са били под наблюдение през отчетния период.

По силата на чл. 34б, ал. 1 от Закона за специалните разузнавателни средства Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства, наричано по-нататък „Националното бюро“/“Бюрото“, е независим държавен орган, който наблюдава процедурите и дава задължителни за органите, осигуряващи и прилагащи специалните разузнавателни средства, указания, свързани с подобряване режима на тяхното използване и прилагане; длъжно е да сезира надлежните държавни органи за необходимостта от мерки за отстраняване на констатирани нарушения; уведомява гражданите, когато

спрямо тях са били прилагани неправомерно специални разузнавателни средства.

С оглед осъществяването на тази задача на Националното бюро са предоставени законови правомощия, ограничени в две категории:

✓ Обхват на правомощията – те трябва да съответстват на задачата, определена в чл. 34б, ал. 1 ЗСРС, а именно „наблюдение на процедурите“.

✓ Съдържание на правомощията – дейностите, които може да извършва Националното бюро, определени в чл. 34е ЗСРС.

През 2018 г. са използвани СРС по отношение на 3046 лица. Изготвени са 6099 искания за използване на СРС, по които съдиите са постановили 5328 разрешения и 771 откази. Процедурите са с 9,50% повече в сравнение с 2017 г., а исканията са се увеличили с 2,69%. В резултат на приложените СРС са изготвени 1714 ВДС.

II. Състав, финансово осигуряване, организация и направления на дейност на НБКСРС

До 21.12.2018 г. Националното бюро функционираше в състав председател и трима членове. Членовете на Националното бюро бяха подпомагани от четиринадесет служители в администрацията.

На 21.12.2018 г. във връзка с изтичане мандата на НБКСРС беше проведен избор на нов състав на Националното бюро.

Със Закона на държавния бюджет на Република България за 2018 г. бе предвиден бюджет на Националното бюро в размер на 1 380 000 лв. Към 31.12.2018 г. са изразходвани 909 134 лв. (899 295 лв. за текущи и 9 839 лв. за капиталови разходи). През 2018 г. Сметна палата извърши одит за заверка на годишния финансов отчет за 2017 г. на Националното бюро за предходната година без резерви.

Във връзка с правомощията си по чл. 34б, ал. 1 ЗСРС през 2018 г. Бюрото е провело 32 заседания и са взети 468 решения, в т.ч. за:

1. Извършване на 133 проверки на органи по чл. 13, 34н, 15 и 20 ЗСРС чрез способите в чл. 34е, ал. 1, т. 1 и 2 ЗСРС (323/2017; 287/2016; 242/2015; 203/2014 г.).

2. Даване на задължителни указания (1 бр.) за подобряване режима на използване и прилагане на СРС до председателя на ОС – Кюстендил (3бр./2017, 3 бр./2016, 49 бр./2015, 3 бр./2014 г.).

3. Разработване на регистър и правила за воденето му, предназначени за Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (Заповед № 3-40/07.06.2018г.).

4. Предоставяне на информация по ЗДОИ по 1 заявления (2/2017, 0/2016, 6/2015, 0/2014 г.).

III. Органи по чл. 13 ЗСРС

Право да използват СРС съобразно тяхната компетентност имат органите, посочени в чл. 13, ал. 1 – 4 и чл. 34н от ЗСРС.

През 2018 г. беше създадена КПКОНПИ, която е независим специализиран постоянно действащ държавен орган за осъществяване на политиката по противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество и съгласно чл. 13 от ЗСРС (ДВ, бр.7/2018 г.), съобразно компетентността си има право да иска използване на СРС и да използва събраните чрез тях данни.

1. Искания.

През 2018 г. са използвани СРС по отношение на 3046 лица¹ при 2748 през 2017 г. и 2749 през 2016 г. (фиг. 1).

¹ По данни на органи по чл. 20 от ЗСРС (ДАТО и ДАНС).

Фиг. 1

Изводът е, че в периода 2011 – 2015 г. има трайна тенденция към намаляване броя на лицата, контролирани със СРС, а в периода 2015 – 2018 г. относително стабилизиране. Това е следствие на повишените изисквания и контрол на ръководителите на органите по чл. 13 от ЗСРС за целесъобразно използване на СРС; задължението на заявителя да предостави на съдията материалите, на които се основава искането; наложените завишени критерии от органите по чл. 15 от ЗСРС; наблюдение и контрол на процедурите, осъществявани от Бюрото и ресорната парламентарна комисия.

През 2018 г. заявителите са поискали прилагане на оперативни способности², както следва: чл. 5 – 4622 бр.; чл. 6 – 5154 бр.; чл. 7 – 4609 бр.; чл. 8 – 712 бр.; чл. 9 – 231 бр.; чл. 10 – 615 бр.; чл. 10а – 7 бр.; 10б – 25 бр. и чл. 10в – 27 бр. или общо 16 002 бр. (2017 г. – 17 714 бр.; 2016 г. – 14 382 бр.).

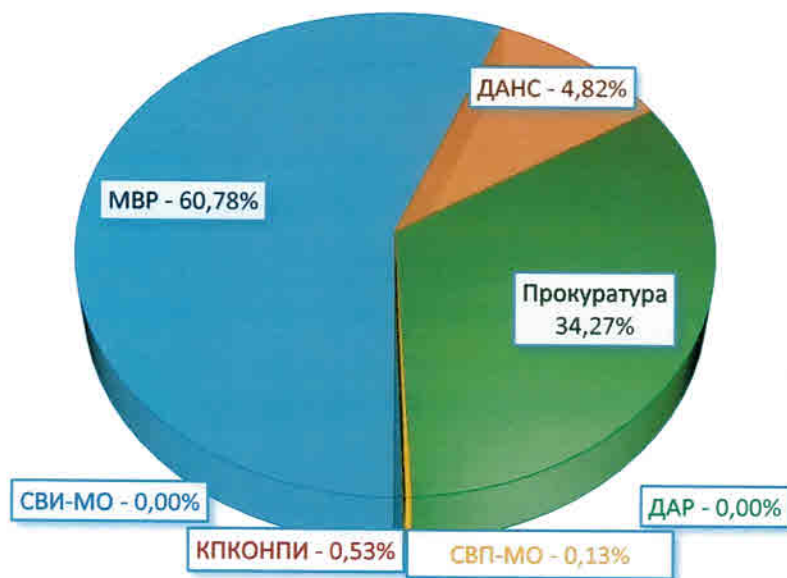
През същата година относителният дял на заявителите към общия брой инициирани процедури е:

- МВР – 60,78% (при 56,50% през 2017 г.; 56,22% – 2016 г.);
- ПРБ – 34,27% (36,94% през 2017 г.; 33,39% – 2016 г.);
- ДАНС – 4,82 (6,41% през 2017 г.; 10,08% – 2016 г.);

² По данни на органите по чл. 20 от ЗСРС.

- СВП – МО – 0,13% (0,15% през 2017 г.; 0,32% – 2016 г.);
- КПКОНПИ – 0,53%;
- СВИ – МО – 0 и ДАР – 0 (фиг. 2).

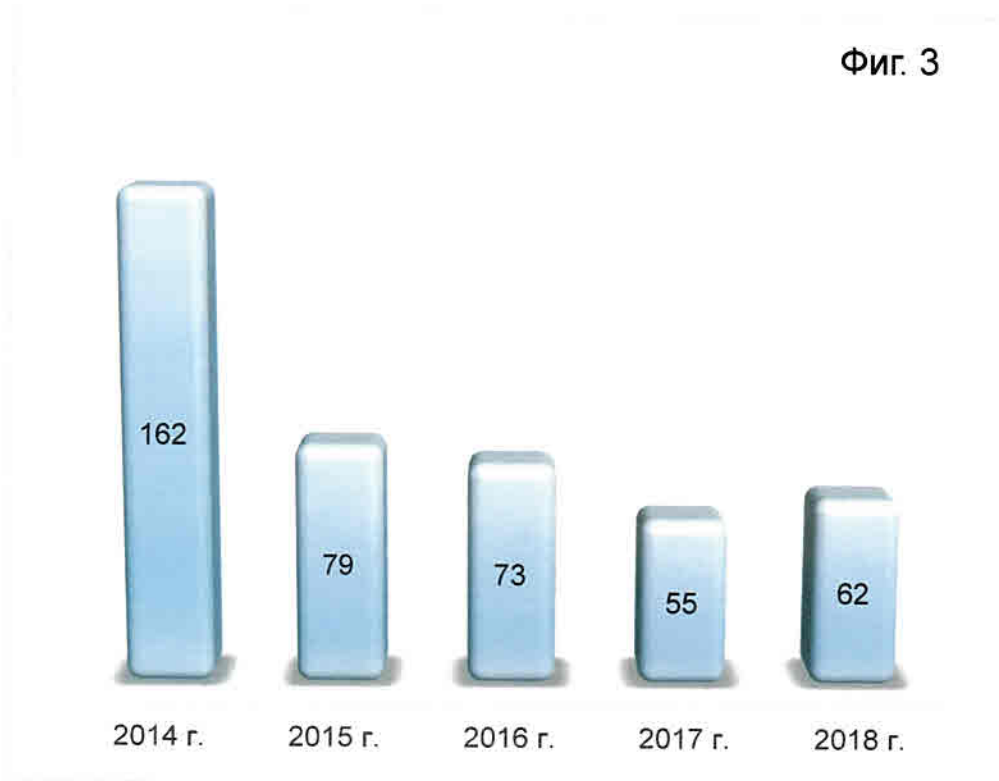
ФИГ. 2

Сравняването на данните за последните няколко години показва голямо намаление в дела на процедурите по искания на ДАНС: 31,5% през 2014 г., 19,16% през 2015 г., 10,08% през 2016 г., 6,41% през 2017 г., 4,82% през 2018 г. (над 6 пъти за периода 2014 г. – 2018 г.).

Като възможни причини за намаляването са променените срокове в чл. 21, ал. 1, т. 2 от ЗСРС – за предотвратяване на тежки умишлени престъпления по глава първа от Особената част на НК и защита на националната сигурност, използването на СРС вече е допустимо до две години и може да бъде продължено до три години общо (ДВ, бр.103/2016 г.), както и прехвърлянето на правомощия във връзка с влезлия в сила Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ДВ, бр.7/2018 г.).

В 62 случая³ СРС са приложени при условията и по реда на чл. 12, ал. 2⁴ и ал. 3⁵ от ЗСРС, което е увеличение с 13% спрямо 2017 г. (фиг. 3).

В 279 случая⁶ СРС са използвани по отношение на обекти за установяване самоличността на лица, за които е имало данни и основание да се предполага, че подготвят, извършват или са извършили тежко умишлено престъпление от изброените в Закона (чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС) (фиг. 4).

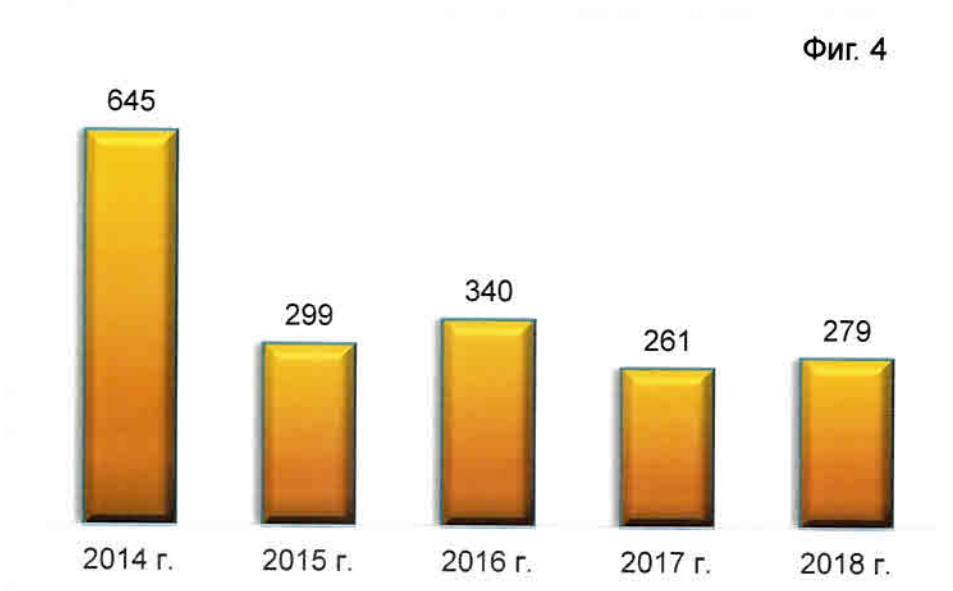
Анализът на данните показва, че след 2015 г. има относителна стабилност на тези специфични процедури.

³ По данни на органите по чл. 15 от ЗСРС.

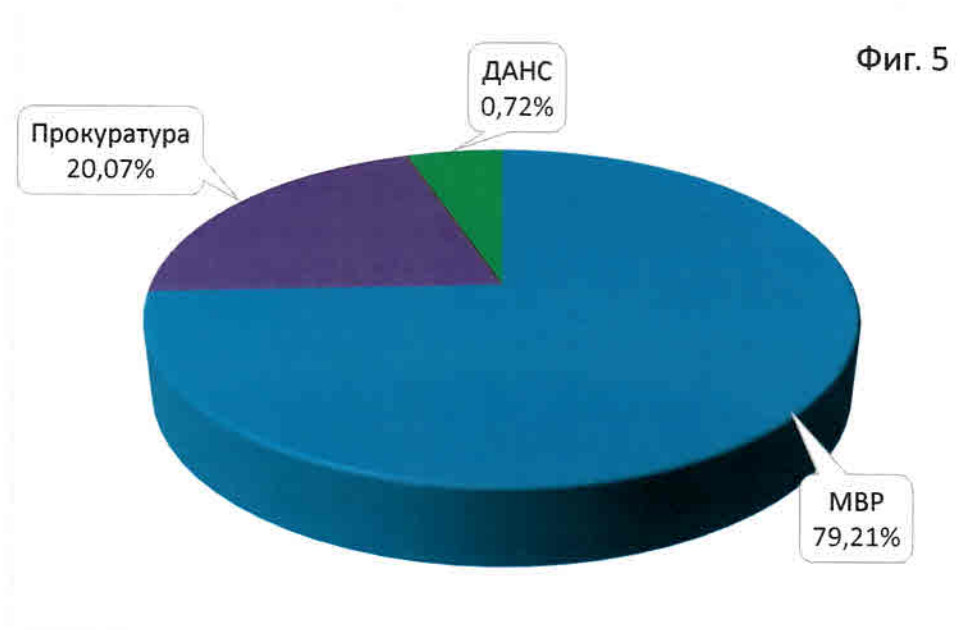
⁴ За опазване на живота или имуществото на лица, дали писмено съгласие за това.

⁵ Спрямо свидетел по наказателно производство, който е дал съгласието си за това, за установяване на престъпна дейност на други лица по чл. 108а, чл. 143 - 143а, чл. 159а - 159г, чл. 301 - 305 и чл. 321 от Наказателния кодекс.

⁶ По данни на органите по чл. 20 от ЗСРС.

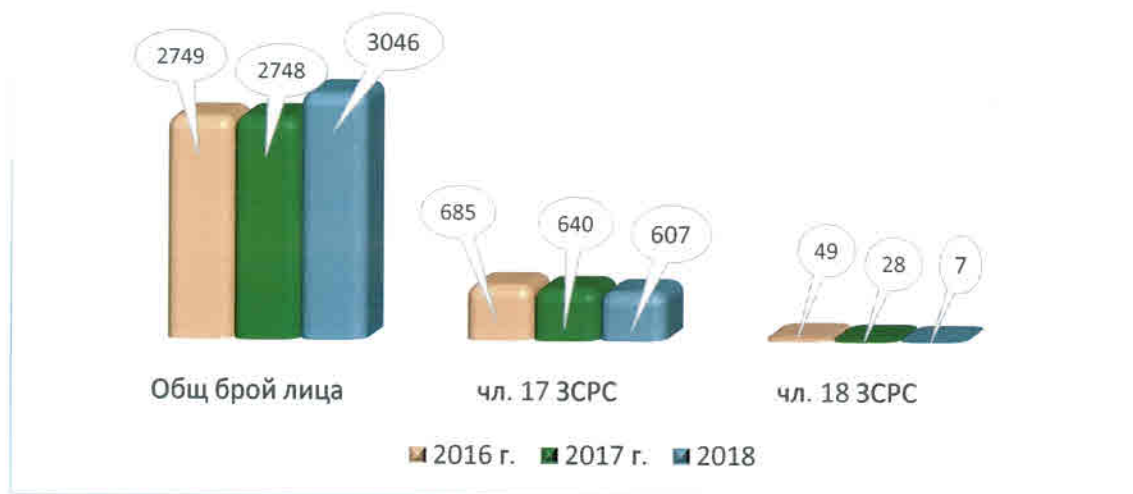
Тези процедури по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС се разпределят между органите по чл. 13 от ЗСРС в следното съотношение: МВР – 79,21% (при 72,40% през 2017 г.; 74,18% – 2016 г.); прокуратура – 20,07% (при 27,20% през 2017 г.; 20,60% – 2016 г.); ДАНС – 0,72% (при 0,40% през 2017 г.; 5,22% – 2016 г.) (фиг. 5).

Относителният дял на прокуратурата е намалял с около 7%, с колкото се е увеличил при МВР.

За 607 лица (19,93% от общия брой) прилагането на СРС е започнало по реда и при условията на чл. 17 от ЗСРС⁷ (640 лица – 23,29% през 2017 г., съответно през 2016 г. 685 лица – 25,28%), а за 7 (0,23% от общия брой лица) – по чл. 18 от ЗСРС⁸ (28 лица – 1,02% през 2017 г., съответно през 2016 г. 49 лица – 1,78%) (фиг. 6).

Фиг. 6

През 2018 г. в 3325^{те} процедури по отношение на лица и обекти (3009 – 2017 г.; 3089 – 2016 г.), са били изготвени 6099 искания (5939 – 2017 г.; 4885 – 2016 г.)⁹.

Анализът показва, че през 2018 г. процедурите са с 9,50% повече в сравнение с 2017 г., а исканията са се увеличили с 2,69%.

2. Материалноправни основания за използване на СРС.

СРС са допустими за разкриване само на тежки умишлени престъпления, изрично посочени в чл. 172, ал. 2 от НПК и чл. 3, ал. 1 от ЗСРС.

⁷ Прилагане в неотложни случаи, започващо веднага след разрешение на съдия.

⁸ Прилагане без предварително разрешение от съдия при непосредствена опасност от извършване на тежки умишлени престъпления или заплаха за националната сигурност.

⁹ По данни на органите по чл.15 и чл. 20 от ЗСРС. Броят на исканията е по-голям от броя на лицата и обектите, защото по отношение на едно лице има повече от едно искане (при появяване на нов комуникатор, адрес, превозно средство и др.).

През 2018 г. СРС са използвани най-често във връзка с деяния по чл. 321 (ОПГ) – 2741 бр. (53,17% от общия брой); чл. 354а (наркотични вещества) – 736 бр. (14,28%); чл. 234 (акцизни стоки) – 321 бр. (6,23%); чл. 209 (измама) – 223 бр. (4,33%); чл. 195 (кражби) – 163 бр. (3,16%); чл. 301 (подкуп) – 154 бр. (2,99%) и др.

Сравнението показва, че през 2017 г. СРС са използвани най-често също по чл. 321 – 2040 бр. (43,52%); чл. 354а – 686 бр. (14,63%); чл. 234 – 334 бр. (7,12%); чл. 195 – 235 бр. (5,01%); чл. 209 – 156 бр. (3,33%); чл. 242 – 114 бр. (2,43%) и др.

През 2016 г.¹⁰ СРС са използвани за разкриване на престъпления по чл. 321 – 2108 бр. (42,05%); чл. 354а – 702 бр. (14,00%); чл. 234 – 307 бр. (6,12%); чл. 195 – 235 бр. (4,69%); чл. 209 – 160 бр. (3,19%); чл. 301 – 94 бр. (1,88%) и др.¹¹.

Данните недвусмислено сочат, че през 2018 г. използването на СРС по чл. 321 се е увеличило с около 25% в сравнение с предходните две години.

Очевидно е, че се запазва тенденцията СРС да се използват най-често за разкриване на престъпления по чл. 321, чл. 354а, чл. 234 и чл. 195 от НК.

IV. Органи по чл. 15 ЗСРС

Исканията на компетентните органи се предоставят на председателите на СГС, съответните окръжни или военни съдилища, на СпНС или на оправомощен от тях заместник-председател, които се произнасят в срок до 48 ч. с мотивиран акт (чл. 15, ал. 1 от ЗСРС).

За престъпления, извършени от съдии, прокурори и следователи, техни съучастници и свидетелите, разрешение дава председателят на АС – София или оправомощен от него зам.-председател, ако делото е подсъдно на СГС, а в

¹⁰ Виж докладите на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства за извършената дейност през 2016 г. и 2017 г.

¹¹ По данни на органите по чл. 15 от ЗСРС.

останалите случаи - председателят на ВоАС или на АСпНС, или оправомощен техен заместник.

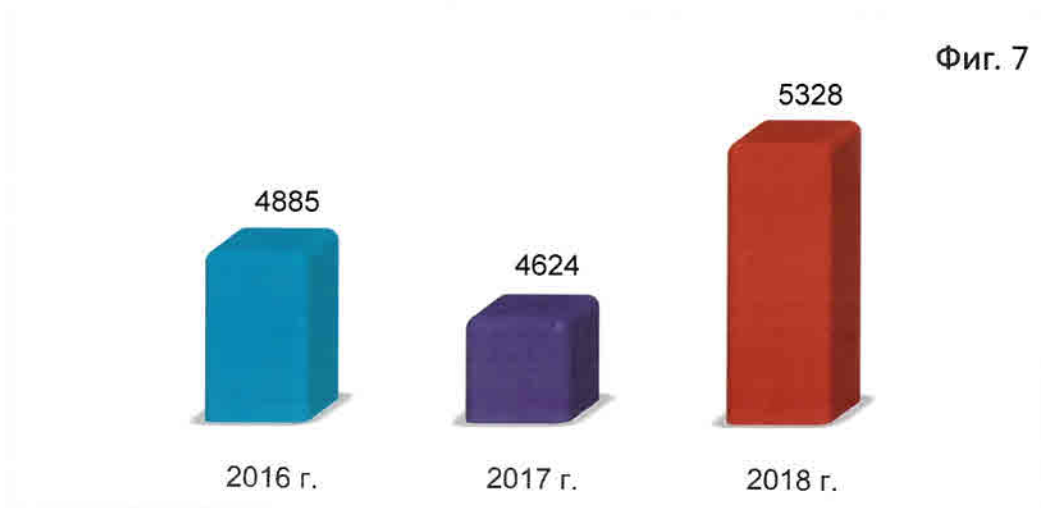
По искания спрямо председател на АС – София, ВоАС и АСпНС или негов заместник, се произнася зам.-председателят на ВКС, ръководещ Наказателната колегия. През 2018 г. няма постъпили искания, респективно постановени актове.

С влизането в сила на Закона за противодействие на тероризма, в чл. 15 от ЗСРС беше създадена нова ал. 2, съгласно която органите по чл. 13, ал. 4¹² от ЗСРС предоставят искането на председателя на СпНС или оправомощен от него зам.-председател, който се произнася с мотивиран акт в срок до 24 часа.

1. Разрешения.

През 2018 г. съдиите от общо 6099 искания за лица и обекти, са дали разрешения по 5328 (3909 по първоначални искания и 1419 за продължаване на срока)¹³.

През 2017 г. са постановени разрешения по 4624 искания за лица и обекти (3640 по първоначални искания и 984 за продължаване на срока), а през 2016 г. – 4885 (3772 по първоначални искания и 1113 за продължаване) (фиг. 7).

¹² Искането за използване на СРС за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК се подава от главния прокурор на Република България, председателя на ДАНС, председателя на ДАР, директора на СВИ-МО или оправомощени техни заместници и от главния секретар на МВР.

¹³ По данни на органи по чл. 20 от ЗСРС (ДАТО и ДАНС).

През 2018 г. разрешенията са се увеличили с 15,22% спрямо 2017 г., като за първоначалните разрешения нарастването е с 7,39%, а за продължаване на срока – с 44,21%.

Разпределението по съдилища е както следва:

СпНС – 2542 разрешения, ОС – Пловдив – 333, ОС – Ст. Загора – 258, СГС – 190, ОС – Благоевград – 139, ОС – Хасково – 115, ОС – Плевен – 129, ОС – Русе – 115, ОС – София – 99, ОС – Сливен – 95, ОС – Кюстендил – 92, ОС – Разград – 89, ОС – Пазарджик – 85, ОС – Варна – 70, ОС – Видин – 67, ОС – В. Търново – 65, ОС – Бургас – 62, ОС – Ловеч – 45, ОС – Перник – 35, ОС – Шумен – 32, ОС – Силистра – 26, ОС – Кърджали – 24, Военен съд – София – 24, ОС – Габрово – 22, ОС – Смолян – 19, ОС – Враца – 17, ОС – Ямбол – 15, ОС – Монтана – 15, ОС – Търговище – 14, ОС – Добрич – 11, Военен съд – Пловдив – 4, Военен съд – Сливен – 4, Апелативен съд – София – 0, Военноапелативен съд – 0, Върховен касационен съд – 0.

През годината по искания на главния прокурор, са постановени 24 разрешения, а по искания на ВКП по чл. 34н от ЗСРС – 5 разрешения спрямо 5 лица.

Съобразно компетентността си по чл. 15, ал. 4 от ЗСРС, Апелативният специализиран наказателен съд е постановил 32 разрешения спрямо 24 лица.

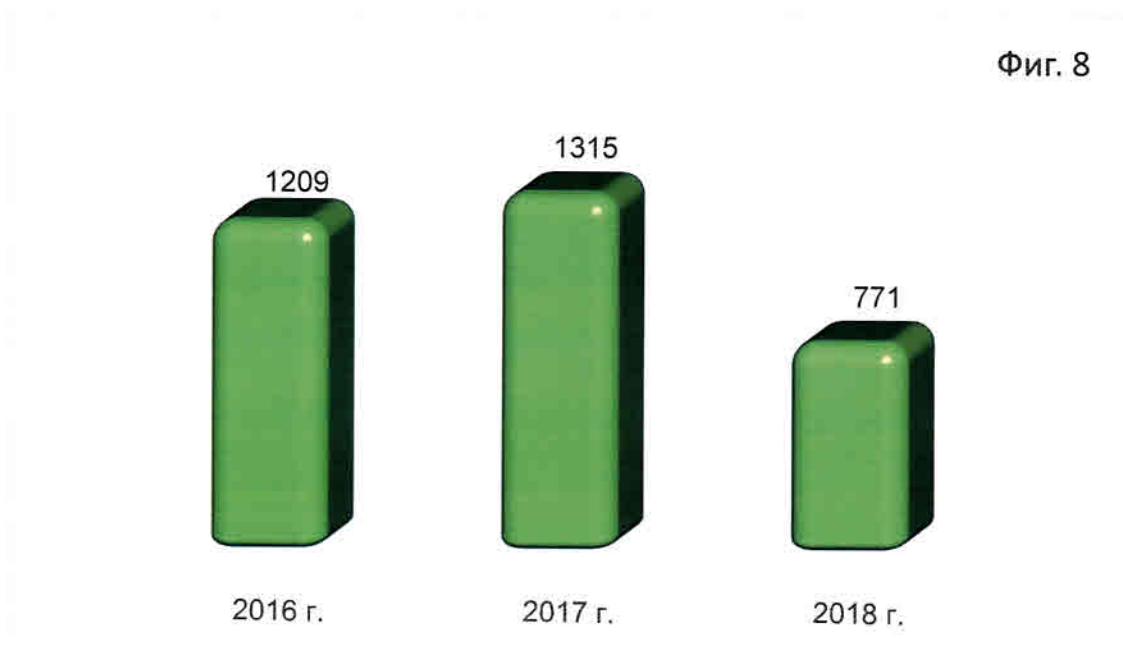
Данните сочат, че 68,01% от разрешенията са дадени от СпНС (2542 бр.), ОС – Пловдив (333 бр.), ОС – Стара Загора (258 бр.) и СГС (190 бр.).

И през 2018 г. СпНС се е произнесъл по най-много искания (52,91% от всички постъпили в съдилищата).

Следва да се отбележи, че в края на 2017 г., с изменение и допълнение на чл. 411а от НПК се разшири компетентността на СпНС по отношение на дела за престъпления извършени от лица заемащи висши публични длъжности.

2. Откази.

През 2018 г. съдиите са постановили откази в 771 случая¹⁴ (през 2017 г. отказите са 1315 бр., през 2016 г. – 1209) (фиг. 8).

И през 2018 г. се запазва тенденцията СпНС, СГС, ОС – Пловдив и ОС – Бургас да постановяват най-много откази (общо 642 бр. което е 83,27% от общия брой), като само СпНС е постановил 58,37%.

През 2018 г. са постановени откази по 18,73% от исканията на ДАНС (2017 г. – 25,77%; 2016 г. – 30,57%); 13,40% на МВР (25,03%; 18,86%) и 11,66% на прокуратурата (19,84%; 15,76%).

Основните причини за постановяване на откази се дължат на: липса/недостатъчност на данните за съпричастност на лицето към описаната престъпна дейност; липса на данни за наличие на ОПГ, въпреки легалната ѝ дефиниция в чл. 93, т. 20 от НК; липса на мотиви за невъзможност или изключителни трудности за събиране на необходимите данни без използване на

¹⁴ По данни на органите по чл. 15 от ЗСРС.

СРС; непосочване на постигнатите резултати в исканията за продължаване срока на прилагане и др.

Данните от 2018 г. позволяват да се направи извод, че контролът върху процедурите е чувствително завишен, като се извършва задълбочен анализ на всички предоставени материали и дали е спазен законът преди постановяването на съдебния акт.

V. Органи по чл. 20 ЗСРС

През 2018 г. НБКСРС извърши 80 проверки на дейността на ДАТО, от които: 6 комплексни (на структури, прилагащи СРС), 2 тематична (по възникнал казус) и 72 инцидентни (по сигнали на граждани). В СДТО – ДАНС бяха осъществени 73 проверки – 1 комплексна и 72 инцидентни.

1. Оперативни способности.

Общият брой разрешени за прилагане оперативни способности за 2018 г. е 16002, което представлява увеличение със 17,54% спрямо разрешените през 2017 г. (13614 бр.) и с 11,26% спрямо 2016 г. (14382 бр.).

Броят на оперативните способности (разрешени/приложени) по видове е както следва¹⁵:

– чл. 5 (наблюдение) – 4622 бр. (при 3985 бр. за 2017 г.; 4154 бр. за 2016 г.), като са приложени 1669 бр. (1699 бр.; 1856 бр.);

– чл. 6 (подслушване) – 5154 бр. (4516 бр.; 4774 бр.), като са приложени 5124 бр. (4470 бр.; 4717 бр.);

– чл. 7 (проследяване) – 4609 бр. (3991 бр.; 4146 бр.), като са приложени 1638 бр. (1673 бр.; 1849 бр.);

– чл. 8 (проникване) – 712 бр. (498 бр.; 598 бр.), като са приложени 60 бр. (67 бр.; 92 бр.);

¹⁵ По данни на органите по чл. 20 от ЗСРС.

– чл. 9 (белязване) – 231 бр. (169 бр.; 303 бр.), като са приложени 29 бр. (13 бр.; 24 бр.);

– чл. 10 (проверка на кореспонденцията) – 615 бр. (398 бр.; 407 бр.), като са приложени 47 бр. (60 бр.; 33);

– чл. 10а (контролирана доставка) – 7 бр. (38 бр.; 26 бр.), като са приложени 2 бр. (през 2017 г. и 2016 г. този способ не е прилаган);

– чл. 10б (доверителна сделка) – 25 бр. (28 бр.; 34 бр.), като са приложени 16 бр. (8 бр.; 13 бр.)

– чл. 10в (служител под прикритие) – 27 бр. (28 бр.; 32 бр.), като са приложени 22 бр. (12 бр.; 24 бр.).

През 2018 г. са приложени общо 8607 бр. (8002 бр.; 8608 бр.)¹⁶, което представлява 53,79% от разрешените оперативни способности. За сравнение през 2017 г. те са 58,78%, а през 2016 г. са 55,67%.

Законът не забранява разрешаване и прилагане на повече оперативни способности, но те следва да бъдат разумно и обосновано заявени в съответствие с конкретната хипотеза, която обуславя оперативната необходимост, конкретната обстановка и целесъобразност.

2. Отказ от прилагане на СРС по чл. 22, ал. 3, т. 1 и т. 2 от ЗСРС.

През годината органите по чл. 20 от ЗСРС са приложили хипотезите на чл. 22, ал. 3, т. 1 и т. 2 от ЗСРС в 3 случая – по едно искане за разкриване на престъпления извън посочените в закона, а по две за допуснати явни фактически грешки.

VI. Резултати от прилагането на СРС

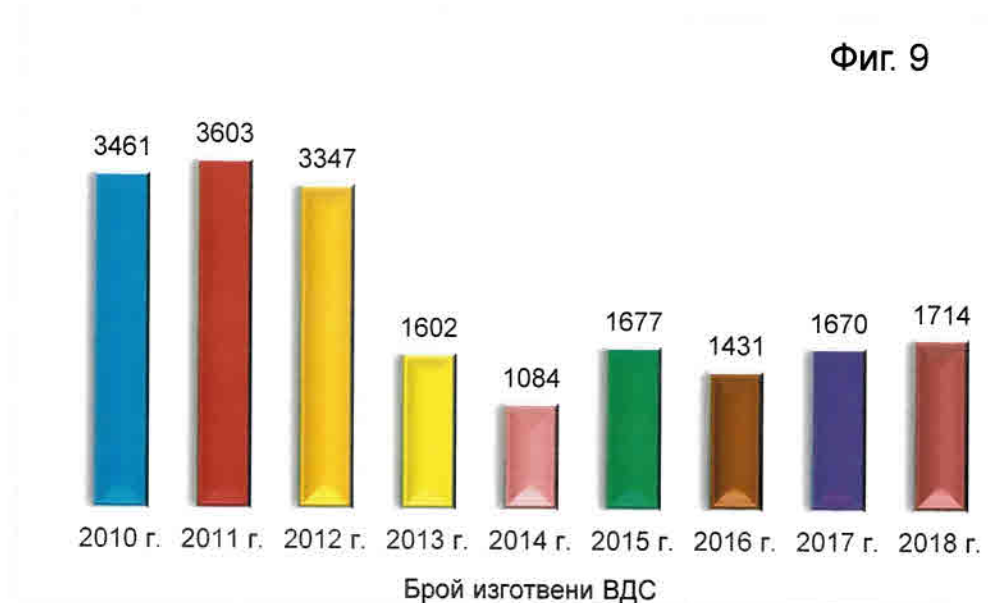
1. Веществени доказателствени средства (ВДС).

В резултат на прилагане на СРС през 2018 г. са изготвени 1714 бр. ВДС¹⁷, което е с 2,63% повече от 2017 г, когато те са били 1670 бр. (през 2016 г. 1431;

¹⁶ По данни на органите по чл. 20 от ЗСРС.

¹⁷ По данни на органите по чл. 20 от ЗСРС.

2015 г. – 1677; през 2014 г. – 1084; 2013 г. – 1602; 2012 г. – 3347; 2011 г. – 3603 и 2010 г. – 3461) (фиг. 9).

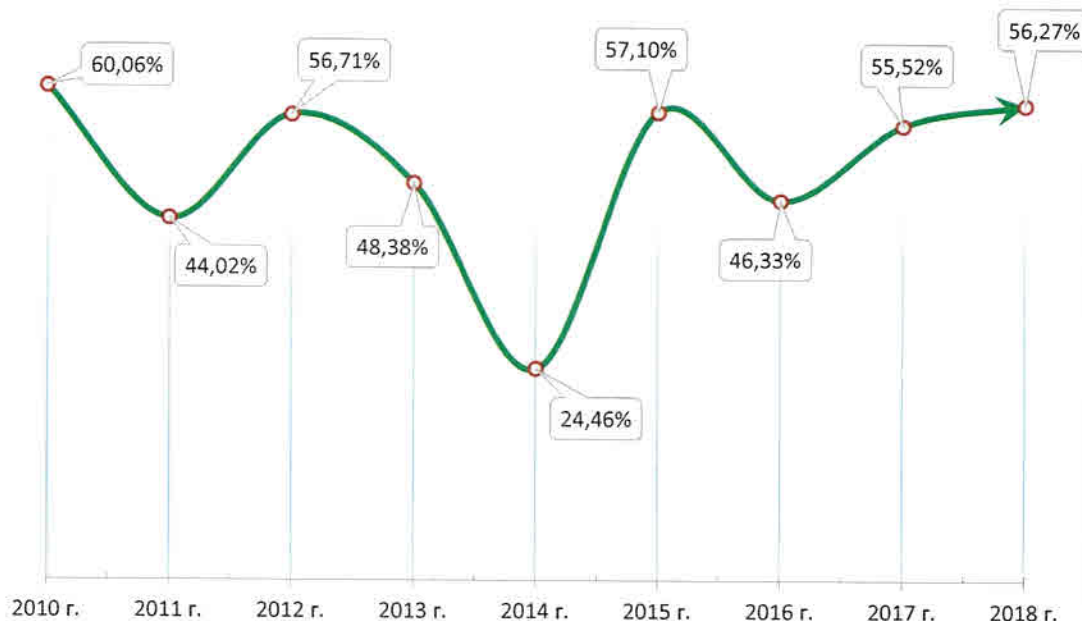

От общо 1714 ВДС, 55 броя (3,21%) са изготвени във връзка с искания по чл. 12, ал. 1, т. 4 ЗСРС (обекти за установяване самоличността на лица). За сравнение през 2017 г. този процент е 3,05%, 2016 г. – 3,42%, 2015 г. – 4,29%, а през 2014 г. – 5,17%, т.е. има относителна стабилност.

Съотношението между броя изготвени ВДС и броя на лицата с временно ограничени със СРС основни права е 56,27%¹⁸. За сравнение през 2017 г. това съотношение е 55,52%, 2016 г. – 46,33%, 2015 г. – 57,10%, 2014 г. – 24,46%; 2013 г. – 48,38%, 2012 г. – 56,71%; 2011 г. – 44,02% и 2010 г. – 60,06%. Анализът показва, че ефективността по този относителен критерий е над 50% (фиг. 10).

¹⁸ По данни на органите по чл. 20 от ЗСРС.

Фиг. 10

2. Унищожаване на информацията, непослужила за изготвяне на ВДС.

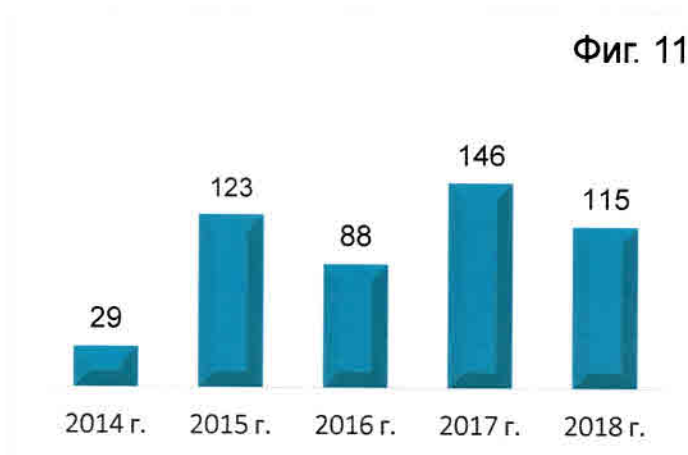
През 2018 г. в резултат на завишения контрол на ръководителите на органите по чл. 13 и 20 от ЗСРС информацията, непослужила за изготвяне на ВДС, е унищожавана в законоустановения срок, като само в отделни случаи е допуснато забавяне.

VII. Защита правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразно прилагане на СРС

1. Сигнали за незаконосъобразно прилагане на СРС.

През 2018 г. в Бюрото са образувани 115 преписки за проверки на не/правомерността на прилагането на СРС. От тях 106 са по сигнали на граждани. В 5 случая Бюрото се е самосезирало. От други институции (ресорната Парламентарна комисия, Прокуратурата и ОС – София) са препратени по компетентност 4 сигнала.

За сравнение: през 2014 г. са образувани 29 преписки, през 2015 г. – 123 бр., през 2016 – 88 бр. а през 2017 – 146 (фиг. 11).

Към 31.12.2018 г. са решени 104 преписки и съответните граждани са уведомени за резултата.

През 2018 г. Бюрото не е констатирало случаи на неправомерно прилагане на СРС (през 2014 г. са уведомени 4-ма граждани; през 2015 г. – 10; през 2016 г. – 5, а през 2017 – един). Това в известна степен се дължи на факта, че през периода 2014 г. – 2017 г. гражданите са уведомявани за неправомерни действия спрямо тях, които са извършени преди създаването на Бюрото. С повишаване контрола върху процедурите намалява и рискът от възможни нарушения на закона.

2. Съдебни дела по ЗОДОВ, заведени от граждани по преписки на НБКСРС.

2.1. С окончателно решение № 166/03.08.2018 г. на ВКС приключва първото гражданско дело по чл. 2, ал. 1, т. 7 от ЗОДОВ, образувано след уведомяване на гражданин от НБКСРС, че спрямо него са прилагани неправомерно СРС.

НБКСРС е установило, че исканията на орган по чл. 13, ал. 1, т. 1 от ЗСРС не са се основавали на никакви данни, наличието на които е задължителна предпоставка за законно ограничаване на основни граждански права. Следва да

се отбележи, че е разрешено използване на СРС за деяние, което към периода на прилагане престъплението е било декриминализирано.

С решението си ВКС приема, че актовете на НБКСРС, с които се констатира неправомерно използване на СРС са официални свидетелстващи документи, издадени от надлежен орган в кръга на функциите му и имат материална доказателствена сила за удостоверените в тях факти и обстоятелства.

Съдът е присъдил на гражданина да се заплати сумата от 4 000 лв., представляваща обезщетение за неимуществени вреди от незаконно използване на СРС.

2.2. С решение № 7225/20.11.2018 г. на СГС се осъжда орган по чл. 13, ал. 1, т. 1 от ЗСРС да заплати на основание чл. 2, ал. 1, т. 7 от ЗОДОВ, сумата от 5000 лв. представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди в резултат на незаконосъобразно използване на СРС.

Делото е образувано по повод уведомяване на гражданин за неправомерно прилагане на СРС през периода м. 09.2013 г. – м. 12.2013 г., констатирано при извършена проверка на НБКСРС след самосезиране.

Поради размера на иска – 5000 лв. решението на въззивният съд не подлежи на касационно обжалване.

VIII. Изводи и предложения

При осъществяването на дейността си през 2018 г. Националното бюро констатира, че съдебният контрол върху използването и прилагането на СРС е значително завишен, което налага изискването, ръководителите на органите по чл. 13 от ЗСРС да прецизират целесъобразността от използване на СРС, с което се ограничават конституционни права на гражданите от една страна, и защитата на общественият интерес, свързан с предотвратяване посегателства върху националната сигурност на страната и опазване на обществения ред, от друга.

С цел повишаване ефективността от използване на СРС е необходимо предприемане на системни мерки за повишаване на административния капацитет на служителите, пряко ангажирани с процедурите по искане и прилагане на СРС. Част от тези мерки следва да включват провеждане на семинари, лекции и други подобни форми на обучения, чрез които да се зададат еднакви стандарти по отношение правилно тълкуване и прилагане на правни норми от закона. Предприемането на подобни действия ще намали значително рискът от допускане на случаи на неправомерно прилагане на СРС и ще гарантира в голяма степен защитата на правата и свободите на гражданите.

В тази връзка, според Националното бюро усъвършенстването на правната уредба на процедурите, свързани със СРС, трябва да продължи с приемането на промени в НПК и ЗСРС, както и с предприемането на организационни мерки в следните насоки:

- с цел ограничаване възможността за злоупотреба, да се синхронизират текстовете на чл. 31 от ЗСРС и чл. 175, ал. 7 от НПК относно реда и срока за унищожаване на информацията, придобита чрез СРС и непослужила за изготвяне на ВДС;

- с оглед информацията да не се използва за цели, извън предвидените в закона, следва да се предвиди ред, условия и срокове за унищожаване на ВДС, които не са използвани за нуждите на наказателния процес;

- с цел своевременно изготвяне на ВДС и използването им за нуждите на досъдебното производство, да се обсъди възможността в протоколите да отпадне текстовото възпроизвеждане на информацията, придобита при прилагане на СРС. Приемането на подобно предложение би спестило и значителен финансов ресурс;

- с цел недопускане на случаи на даване на разрешения за срокове, надвишаващи предвидените в закона, следва да се обмисли възможността за

въвеждане на единна информационна система за органите по чл. 15 от ЗСРС относно лицата, спрямо които са използвани СРС;

IX. Основни стратегически цели на Националното бюро за периода 2019 – 2024 г.

1. Активно наблюдение на процедурите по искане, разрешаване и прилагане на СРС и организацията по съхраняването и унищожаването на информацията получена при използването на СРС чрез промяна на формата и честотата на извършените проверки на структурите по чл. 13, чл. 15 и чл. 20 ЗСРС.

2. Активна работа по сигнали получавани от граждани и неправителствени организации, с оглед на това, че подаването на сигнали за нередности е съществен източник на информация с цел установяване на неправомерно прилагане на СРС.

3. Подобряване на комуникацията и съвместната работа с неправителствени организации с цел формулиране и анализиране на констатирани пропуски, нарушения и несъответствия при използване на СРС и търсене на решения, които да водят до повишаване защитата на конституционните права на гражданите.

4. Международен обмен на информация, законодателни решения и добри практики в други държави, свързани със защита правата на гражданите с цел усъвършенстване на националната дейност свързана с прилагане на СРС.

5. Въвеждане на електронен регистър в структурите по чл. 13, чл. 15 и чл. 20 ЗСРС.

ЗСРС се утвърди като действащ механизъм за уреждане на условията, редът за искане, разрешаване и прилагане и контролът върху използването на специалните разузнавателни средства и получените чрез тях резултати гарантиращи в максимална степен конституционните права на гражданите. От

друга страна постоянно променящата се среда за сигурност налага ново степенуване на приоритетите в тази насока, включване на цялостния институционален потенциал, прилагане на нови форми на взаимодействие между държавните институции, неправителствения сектор и гражданите, с цел своевременно да се неутрализират рисковете и заплахите, както по отношение на националната сигурност и обществения ред, така и защитата на правата и свободите на гражданите.

Годишният доклад за дейността на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства за извършената дейност през 2018 г. е приет с решение на заседание, проведено на 23.05.2019 г.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НБКРС:**

(ПЛАМЕН КОЛЕВ)

Решения, взети на заседанието на 23.05.2019 г.

.....

Решение по т. 3:
Бюрото прие „Годишен доклад на НБКСРС за извършената дейност през 2018 г.“

.....

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:

/Е. Христова/

